

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/76/2022
Identifikačné číslo spisu:	1714202155
Dátum vydania rozhodnutia:	28.06.2024
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1714202155.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Ing. X. O., narodenej XX. I. XXXX, D. XX, zastúpenej splnomocnenkyňou HUTTA & PARTNERS s. r. o., Bratislava - mestská časť Dúbravka, Bezekova 3225/13, IČO: 51284871, proti žalovanej JUDr. O. R., advokátke, C., H. XXX, zastúpenej splnomocnenkyňou Advokátska kancelária JUDr. Marián Kurhajec, s. r. o., Bratislava, Bajkalská 13, IČO: 36860662, o zaplatenie 4.121,19 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 36C/117/2014, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 07. novembra 2019 sp. zn. 9Co/46/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyni náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Žalobou došlou Okresnému súdu Pezinok (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) 05. marca 2014 sa žalobkyňa domáhala na žalovanej ako svojej niekdajšej advokátke (zastupujúcej ju v konaniach Okresného súdu Malacky sp. zn. 5C/158/2010, 8P/228/2010 a 8P/333/2010) zaplatenia rozdielu medzi sumou 6.675 eur zaplatenou ako preddavok a sumou 2.553,81 eura podľa žalobkyne reálne prislúchajúcou žalovanej za poskytnuté právne služby a odmene, ktorá mala byť (avšak nebola) vyúčtovaná.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom z 02. augusta 2017 č. k. 36C/117/2014 - 295 žalobu zamietol a žalovanej priznal voči žalobkyni náhradu trov konania. Takýto svoj rozsudok právne odôvodnil (pokiaľ šlo o vec samu) najmä ustanoveniami § 52 ods. 3 a 4, § 100 ods. 1, § 107 ods. 1, § 451 ods. 2, § 456 a § 724 a nasl. OZ (Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení); § 1 ods. 1 a ods. 2 in fine a §§ 9 až 14 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „advokátska tarifa“) a všeobecnými odkazmi na zákon č.

586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „zákon o advokácii“), vyjmúc poukaz na § 24 ods. 1 takéhoto zákona. Vecne podľa neho žalobkyňa právo na vydanie bezdôvodného obohatenia, vzniknutého plnením z právneho dôvodu, ktorý dodatočne odpadol (pre zánik právneho vzťahu zastúpenia po odvolaní žalovanej splnomocnení vo všetkých konaniach, v ktorých žalobkyňa zastupovala) čiastočne nepatrilo (z dôvodov priblížených v odôvodnení rozsudku) a vo zvyšku došlo k jeho premlčaniu (pre márne uplynutie subjektívnych premlčacích dôb, počítaných od zaplatenia jednotlivých čiastkových preddavkov).

3. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“) rozsudkom zo 07. novembra 2019 sp. zn. 9Co/46/2018 na odvolanie žalobkyne napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „CSP“) vo veci samej zmenil uložením žalovanej povinnosti zaplatiť žalobkyňu sumu 2.362,92 eura s úrokom z omeškania 5,15% ročne od 18. júna 2014 do zaplatenia, všetko do troch dní; vo zvyšku veci samej rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a vyslovil, že žalobkyňa má voči žalovanej nárok na náhradu trov prvoinštančného aj odvolacieho konania v rozsahu 14%. V odôvodnení takéhoto rozsudku konštatoval (pokiaľ šlo o vec samu) čiastočnú opodstatnenosť odvolania pre nesprávnosť záveru súdu prvej inštancie o dôvodnosti žalovanou vznesenej námietky premlčania. S prihliadnutím ku konkrétnym okolnostiam prípadu nemohlo obstať samostatné posudzovanie začiatku plynutia premlčacej doby u každej z uhradených platieb (keď po správnosti rozhodným bol až moment zániku splnomocnení, spoločný pre všetky realizované platby). I s odkazmi na čl. IV písomnej zmluvy strán o právnej pomoci, tam uvedené §§ 725, 728 a 732 OZ a tiež na závery jedného z nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „ústavný súd“) v obdobnej veci (III. ÚS 125/2018) podľa neho bola rozhodnou povaha príkazu s predmetom predstavovaným zastupovaním v súdnom konaní až do právoplatného skončenia veci. Význam nemala ani priebežná fakturácia preddavkov či ich postupné platenie žalobkyňou (resp. jej sestrou pri nespornosti, že tu ide o plnenie za iného), ktoré žalovanú nezbavovali povinnosti po skončení zastupovania vykonať konečné vyúčtovanie a až po zániku právneho vzťahu tak šlo ustáliť, či preddavky postačovali na krytie odmeny; dôvodil tiež odvolací súd.

4. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu len v zmeňujúcej časti vo veci samej a čo do trov konania podala žalovaná dovolanie, vyvodzujúc jeho prípustnosť z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Odvolací súd podľa nej nesprávne posúdil až dve dosiaľ dovolacím súdom neriešené právne otázky. Z tých tou prvou je, či v prípade odvolania splnomocnenia advokátovi dochádza k zániku zmluvy o poskytovaní právnej služby (pomoci) s účinkami ex tunc (od začiatku), kde má žalovaná (popierajúc inak to, že u platieb žalobkyne šlo o preddavky) za to, že prijatie advokátom v priebehu trvania právneho vzťahu zastúpenia priebežne odplaty za právne služby a až následné odvolanie splnomocnenia nespôsobuje zánik právneho dôvodu na prijatie plnenia. Druhou odvolacím súdom nesprávne vyriešenou a pre jeho rozhodnutie významnou otázkou je potom, či v prípade prijatia platby v hotovosti na základe príjmového pokladničného dokladu je aktívne legitimovanou na vrátenie platby osoba uvedená na doklade ako platiteľ, pokiaľ na doklade nie je uvedená iná osoba (v ktorom prípade žalovaná zotrvala na svojich námietkach, podľa ktorých u prijatia platby od sestry žalobkyne nebolo preukázané, že šlo práve o plnenie za žalobkyňu). Navrhla zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, eventuálne rozsudok zmeniť zamietnutím žaloby.

5. Žalobkyňa navrhla dovolanie odmietnuť, keď podľa nej otázky z dovolania nie sú právnymi otázkami rozhodujúcimi pre predmetnú vec. Prvá z nich nebola pred súdom prvej inštancie ani odvolacím súdom sporná a druhá je len žalovanou vykonštruovanou skutkovou otázkou, ktorá nemá oporu vo vykonanom dokazovaní.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala za účinnosti CSP v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané dovolaním napádané rozhodnutie (§ 424 CSP) za splnenia i podmienok jej zastúpenia a spísania dovolania na to určenou osobou, hoci tu šlo o prípad výnimky zo zásady povinného zastúpenia dovolateľa a spísania jeho dovolania advokátom (§ 429 ods. 1 a ods. 2 písm. a) CSP) po prejednaní veci bez nariadenia

pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie, prečo bol namiesto takýto postup (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP), dovolací súd uvádza :

7. Aj za účinnosti CSP (podobne ako za účinnosti jemu predchádzajúceho Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) je dovolanie potrebné považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani sebou samotným) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (v tejto súvislosti porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 či 7Cdo/92/2012).

8. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie dovolaním napadnúť (úspešne). Rozhodnutia odvolacích súdov, proti ktorým dnes účinná úprava procesného práva dovolania pripúšťa, sú vymenované v ustanoveniach §§ 420 a 421 CSP (u dovolaní, ktorých prípustnosť je vyvodzovaná z tzv. zmätočnosti, teda dovolaní podľa § 420 CSP tak, že ide o rozhodnutia vo veci samej alebo také, ktorými sa konanie končí a v prípadoch dovolaní z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, teda dovolaní podľa § 421 CSP tak, že ide zásadne len o konečné rozhodnutia - buď potvrdzujúce alebo zmeňujúce). Hoci v prejednávannej veci šlo o jeden z takýchto prípadov a to o namierenie dovolania opretého o úpravu z § 421 ods. 1 písm. b) CSP proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu (v časti primárne dovolaním spochybňovanej), toto samo osebe prípustnosť a ani dôvodnosť dovolania nezakladalo.

9. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

10. Podľa § 422 ods. 1 písm. a) CSP však dovolanie podľa § 421 ods. 1 (rovnakého zákona) nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada a podľa odseku 2 tu citovaného ustanovenia na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie.

11. Dovolací súd konštatuje, že v prejednávannej veci v čase začatia dovolacieho konania (20. marca 2020) jeho predmetom bola (mohla byť) už len časť predmetu konania vymedzeného žalobou, reprezentovaná sumou prisúdenou žalobkyni odvolacím súdom, teda suma 2.362,92 eura. Výška minimálnej mzdy v čase začatia konania na súde prvej inštancie (05. marca 2014) bola 352 eur (§ 1 písm. a) nariadenia vlády č. 321/2013 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2014) a odvolací súd rozhodol dovolaním napádaným výrokom rozsudku (pokiaľ šlo o vec samu) o peňažnom plnení neprevyšujúcom desaťnásobok minimálnej mzdy (2.362,92 eura < 3.520 eur). Z pohľadu predmetu sporu majúceho byť vyriešeného v dovolacom konaní nejde ani o spor s ochranou slabšej strany, v ktorom by sa mal uplatniť znížený tzv. majetkový cenzus podľa § 422 ods. 1 písm. b) CSP (keďže z ustanovení zaradených v druhej hlave tretej časti CSP pod marginálnu rubriku „Spory s ochranou slabšej strany“, t. j. z úpravy spotrebiteľských sporov, antidiskriminačných aj individuálnych pracovnoprávných sporov je celkom zrejmé, na koho ochranu slúžia a teda že ním nie je dodávateľ, diskriminujúci či zamestnávateľ, ale naopak jeho procesný súper). Prípustnosť dovolania žalovanej bola preto v zmysle § 422 ods. 1 písm. a) CSP vylúčená.

12. Najvyšší súd však aj pre prípad, že by uvedené v predošlom odseku platiť nemalo (vedomý si toho názoru ústavného súdu, podľa ktorého pri posudzovaní prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 a § 422 ods. 1 písm. b) CSP niet dôvodu uplatňovať odchylný majetkový cenzus pre slabšiu a silnejšiu

stranu sporu) uvádza, že v tomto prípade bolo treba prisvedčiť žalobkyni, pokiaľ namietala nepoloženie dovolaním otázok odôvodňujúcich primárne záver o prípustnosti dovolania a sekundárne o jeho dôvodnosti. Z už dostatočne ustálenej a v tomto aj už jednotnej judikatúry dovolacieho súdu totiž pri dovolaniach podľa § 421 ods. 1 písm. b) (a inak aj podľa písmena c)) CSP vyplýva nutnosť striktného rozlišovania medzi podmienkami prípustnosti a dôvodnosti dovolania, čo pri obraznom rozmenení na drobné a akceptovateľnej miere zjednodušenia možno interpretovať i tak, že prípustným je len dovolanie opodstatnene tvrdiace stav neriešenia otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu (v rozhodovacej praxi súdu dovolacieho) a dôvodným to dovolanie, ktorým sa oponuje riešeniu otázky ponúkanému odvolacím súdom s tým, že je tu aj iné (dovolateľom preferované) riešenie, ktoré spravidla predstavuje významový protiklad riešenia zvoleného odvolacím súdom a ktoré nielen podľa dovolateľa, ale aj podľa dovolacieho súdu treba považovať za správne (kedy takto dovolací súd v spore dovolateľa a odvolacieho súdu má za to, že pravdu má prvý z nich).

13. V tentoraz prejednávanej veci pritom vecnej prejednávateľnosti dovolania nebránilo to, žeby sa dovolateľka o sformulovanie otázok podľa nej pre rozhodnutie odvolacieho súdu významných nepokúsila a rovnako ani to, žeby mal dovolací súd naporiadzi protiargument (t. j. že nastolené otázky vo svojej rozhodovacej praxi už riešil a aj vyriešil). Tým, čo bolo z pohľadu (ne)možnosti pristúpenia dovolacieho súdu k hľadaniu odpovedí na položené otázky doslova kľúčovým, bola nutnosť stotožnenia sa so žalobkyňou v tom, že tu bola ako len akademická povaha prvej z dovolaním nastolených právnych otázok, tak aj len skutkový charakter druhej takejto otázky, z prieskumu správnosti na základe dovolania podľa § 421 CSP vylúčenéj.

14. U otázky týkajúcej sa nástupu účinkov zániku zmluvy o poskytovaní právnej služby advokáta v dôsledku odvolania splnomocnenia klientom totiž podľa názoru dovolacieho súdu ani nešlo vidieť reálny stret odpovede ponúkanej dovolaním s tou, ktorú ponúkol odvolací súd. Ohliadajúc na tomto mieste od možného spochybnenia samotného základu úvahy, podľa ktorej aj v tomto prípade šlo o výskyt skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia reprezentovanej pôvodne existujúcim a až dodatočne odpadnutým právnym dôvodom, totiž odvolaciemu súdu nebolo možné pripisovať vyslovenie záveru nezlučiteľného s odpoveďou dovolateľky, nakoľko samotný záver o dodatočnom odpadnutí pôvodne existujúceho právneho dôvodu plnenia nejde interpretovať (bez ďalšieho) tak, že sa urobením úkonu vedúceho k ukončeniu právneho vzťahu takýto právny vzťah zrušuje od počiatku. Takto napokon nebola koncipovaná ani argumentácia žalobkyne, ktorej podstatou osvojenou si i odvolacím súdom (a naopak odmietanou žalovanou) bola možnosť ustálenia až v čase zániku právneho vzťahu zastúpenia toho, či súhrn preddavkov poskytnutých ešte v čase existencie vzťahu sumu celkových záväzkov klienta voči advokátovi (majúcu vyplývať z tu neprítomného vyúčtovania, pracujúceho práve s faktorom stabilizácie v súvislosti s ukončením skoršej dynamiky vzťahu) presiahol, túto naopak ani nedosiahol alebo (zrejme iba celkom výnimočne) došlo k presnému „trafeniu sa“ (k neprítomnosti ako preplatku, tak i nedoplatku) a či teda mohlo prísť aj k bezdôvodnému obohateniu. Logickým dôsledkom úvahy o nutnosti nazerania na vzťah právneho zastúpenia v prípadoch druhovo totožných s tým z prejednávanej veci ako na celok (v protiklade s nepochybne možným, tu však odmietnutým konceptom nazerania na vzťah len ako na súbor prinajmenšom relatívne izolovaných právnych služieb) pritom bola aj možnosť klienta až po ukončení vzťahu zastúpenia ako požadovať, aby mu advokátom bolo poskytnuté vyúčtovanie odmeny a súvisiacich služieb, na ktoré advokátovi vzniklo právo (v uvedenej súvislosti porovnaj okrem čl. IV zmluvy a § 732 OZ spomínaných odvolacím súdom tiež §§ 4 a 6 advokátskej tarify), tak aj urobiť si (zvlášť ak vyúčtovania niet) vlastný obraz o tom, či platby poskytnuté počas trvania vzťahu (ako preddavky na odmenu, tu porovnaj tiež už súdom prvej inštancie zmienené ustanovenie § 24 ods. 1 zákona o advokácii) sú v pomere k sume nárokovateľnej advokátom v pomere preplatku, nedoplatku alebo rovnosti a v prvom za takýchto prípadov tiež od advokáta žiadať, aby preplatok vrátil.

15. Práve to v spojení so zotrvávaním žalovanej na odvolacím súdom neprijatom modeli izolovaných právnych služieb ako základu pre rovnako odmietnuté posudzovanie samostatného behu premlčacích dôb ohľadne každého jedného plnenia žalobkyne žalovanej a (do tretice) i v spojení s nenastolením (dovolaním) inej právnej otázky (času započatia plynutia premlčania práva na čo i len čiastočné vrátenie

predavkov na právne služby) spôsobovalo, že akýkoľvek spôsob vyriešenia prvej dovolaním položenej otázky by nemohol mať za následok rozhodnutie priaznivejšie pre dovolateľku, nakoľko predmetom sporu tu nebola požiadavka žalobkyne na vrátenie všetkých žalovanej poskytnutých platieb, ale len tej časti, v ktorej ich súhrn prevyšoval to, na čo žalovanej vznikol (opäť sa žiada zdôrazniť, že v čase existencie vzťahu, ukončeného až ku dňu odvolania splnomocnenia) nárok a základom argumentácie žalovanej, podržanej si aj v štádiu dovolacieho konania, nebolo namietanie neexistencie práva žalobkyne ako takého, ale „len“ jeho premlčanie.

16. Aj pri druhej dovolaním položenej otázke bolo potom treba súhlasiť so žalobkyňou, že tu šlo o výsostne skutkovú otázku existencie právneho vzťahu žalobkyne a žalovanej a to konkrétne v podobe (ne)prítomnosti vecnej (tzv. aktívnej) legitimácie žalobkyne vo väzbe na okolnosti prípadu v tejto veci, ktorých súčasťou bolo (o. i.) skúmanie (za pomoci osobitného procesného postupu na to určeného, ktorým je dokazovanie), či tretia osoba stojaca mimo okruh strán sporu a poskytujúca žalovanej časť sumy požadovanej žalobou mala vlastný právny dôvod tak urobiť (tu rozumej plniť za seba a nie za žalobkyňu). Tu nielenže spôsob polozenia otázky znemožňoval jej zodpovedanie vo forme univerzálneho pravidla uplatniteľného na všetky podobné prípady (práve pre existenciu špecifických okolností vlastných tentoraz prejednávanej veci, nie však nutne aj každej inej, hoc aj inak obdobnej veci), ale jej opätovné nastoľovanie (naposledy dovolaním) bolo svedectvom praktickej neochoty dovolateľky prijať vyhodnotenie dôkaznej situácie odvolacím súdom.

17. Záverom dovolací súd na okraj (a pre úplnosť) poznamenáva, že dovolanie proti výroku rozhodnutia odvolacieho súdu o trovách konania nie je prípustné podľa § 420 CSP (viď R 73/2018), ale ani podľa § 421 ods. 1 CSP (lebo ho vylučuje § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. m) CSP).

18. So zreteľom na práve uvedené najvyšší súd preto procesne neprípustné dovolanie žalovanej podľa § 447 písm. c) CSP odmietol.

19. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.